

Ankara Genel

Röportajı Yapanlar :Umut Şumnu- Ece Akay Şumnu
Röportajı Derleyen :Tezcan Karakuş Candan
Röportaj Yapılan Kişi : Savaş Sönmez

Röportajdan Derlenen Bilgiler

Savaş Sönmez, 14 Temmuz 1943'te Ankara'da doğdu. 2.5 yıllık Amerika yaşamı dışında hep Ankara'da yaşadı. Ankara'nın değişik yerlerinde yaşayan Sönmez'in çocukluğu altı yaşına kadar Ulus'ta geçti. Saimekadın, Bahçelerüstü, Etlik Bağları, Ayrancı Bağları, Eğlence Bağları, Dikmen gibi yerlerde yaşadı. Beşevler, Emek Mahallesi, İsrail Evleri'nde, Gölbaşı TEK lojmanlarında oturdu. İlkokulu önce Atatürk Orman Çiftliği'nde 10. Yıl İlkokulu'nda okudu. Sonra Cebeci'de, Konservatuar'ın yakınında Soysal Sokak'ta İltekin İlkokulu'ndan mezun oldu. Adı Dördüncü Orta olan Cebeci Ortaokulu'nu 1957 yılında tamamladı. Cebeci Ortaokulu'ndan sonra Atatürk Lisesi'ne devam etti. Üniversiteyi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde tamamladıktan sonra Elektrik Kurumu'nda müfettişlik sınavını kazandı. Müfettişlikten emekli oldu. Ankara'nın gelişimine ve değişimine tanıklık etmeye devam eden Savaş Sönmez ile yapılan röportajda geçmişten bugüne aktarılan sesler ve hisler "Ankara'da Yürümek", "Ankara Bulmacaları ve Dergiler", "Savaş Sönmez'in Çocukluğunun Ankara'sı", "Gündelik Yaşam", "Gençlik Parkı", "Okullar Öne Çıkıyor", "Mohini ve Azadi", "Dilek Dalat, Jansen'in Evi, Bahçelievler", "Işıklar Caddesi Konya Sokak" , "Zücaciye-Yoğurtçu-Eskici", "Alışverişin Şekli Değişti", "Akalin ve Fok Dondurması", "Ankara Markaları -Akman Bozacısı - Eyüp Sabri Tuncer-Tekel Birası", "İçinde Ankara Geçen Kitaplar", "Ankara'da Yok Olan Binalar", "Hafıza:Sokak İsimleri", "Tunalı'da Dere Akıyordu" ve "Kentın Tüketimi" adlı bölüm başlıkları halinde derlenmiştir.

"Ankara'da Yürümek"

Şimdi biz 26 yıldır periferideyiz, yani hep çevredeyiz ve 26 yıldır buralara alıştık. Şehir içi artık beni rahatsız etmeye başladı. Zaten 26 yıldır Ankara' da kaydı gitti.

Ben yani yürümeyi çok severim, buradan şehre gidip gelirken çok mecbur kalmadıkça arabayla gitmem, otobüsle giderim, otobüsle gelirim. Sıkışık olmayan saatleri tercih ederim. Gittiğim yerlerde özellikle eski Ankara dokusunda dolaşırken çok daha gözlemci bakarım. Hep değişik sokaklardan geçmeye çalışırım. Mesela şehrin bütün sokaklarını bilirim ben. Eski -bu Anafartalar Caddesi, onun altındaki Denizciler Caddesi, onların ikisinin

arasında kalan kısım ve Denizciler Caddesi'yle de Atatürk Bulvarı arasında kalan kısım- eski Ankara dediğimiz doku. Buralara Hacı Doğan ya da Doğanbey Mahallesi denirdi. Şimdi belki birkaç başka mahalle daha oluşmuştur. Ermeni Mahallesi, Yahudi Mahallesi denilen yerleri de vardır buraların. Oralarda ... hâlâ çok dolaşırım ben. Yani ayda bir filan giderim.

"Ankara Bulmacaları ve Dergiler"

Ankaralı bulmacalar yaptım, yani içinde Ankara'yla ilgili sorular olan yüzlerce bulmaca yaptım ben. Bu bulmacaları çeşitli, Ankara ile ilgilenen, Ankara'da çıkıp maalesef ömrü uzun olamayan birtakım yayın organlarında zaman zaman yaptım. Bunu yaparken bir yandan da Ankara kitaplarının kimlik tanıtımını yapmaya çalıştım. Ankara kitapları tanıttım. Bunu hâlâ sürdürüyorum. Sonra da, Ankara'yla ilgili tanıdık bildik yerlerin anlatımı. İşte belgeler eşliğinde anlatımı, hatırlanan olaylar eşliğinde anlatımı gibi şeyler geldi. Şimdi biraz da onları yapıyorum. Bunları bu arada Cumhuriyet Gazetesi'nde her gün çıkan Ankara ekinde, böyle yaklaşık 10-15 günde bir filan yayınlıyoruz.....Eski bir Ankara anısı, o anı çerçevesinde işte o zamandan kalma bir fotoğraf yahut bir belge, bir nesne, onun bir öyküsü filan gibi şeylerle ilgili. Köşenin adını da bir arkadaş koydu "Düş Yolcusu"; bir yerde gezintiye çıkıyoruz, kitap tanıtıyoruz.

Bir de "Ankara Dergisi" diye bir dergi var. Size ondan bir tane vereceğim. Maalesef üçüncü sayısı çıktı, dördüncü sayısı henüz çıkamadı. Çünkü Ankarabiraz, nasıl diyeyim? Neyse kelimeyi sonra buluruz. Ankara'da yayın organı yaşamıyor. Yani Ankara'nın çok uzun zamandır gazetesi yok. Gidin Kırşehir'de günde üç tane gazete çıkıyor.

Bizde Ankara'da maalesef gazete yok. Ankara'yla ilgili yine böyle çıkan, fakat yaşayamayan dergiler oldu, halen de var. İşte şimdi en son bir tane var. Bilmiyorum devam ettirecek mi? Ciddi, hiç değilse yarı ciddi olan dergiler ve gazeteler yaşayamıyor. Günlük gazete zaten mümkün değil, bu İstanbul basınının ortalığı sarması nedeniyle.

Onlar da karınca kararınca onları bulup okuyanlara verdiğimiz bazı şeyler oluyor. Yaptığım şeyler bunlar yani, Ankara odaklı.

Ankara Dergisi Mart ayında çıktı. Üç sayı yayınlandı. Dördüncüsü çıkacak mı çıkmayacak mı belli değil. Çünkü yaşaması zor derginin. Daha önce çıkan Ankara Dergisi Belediyenindir; çok güzel bir dergidir o. Fakat Sayın Murat

Karayağın'ın Ankara Belediyesi'ndeki kısa ömrü nedeniyle, onun ömrü de kısa olmuştur. Daha sonra da o ciddiyette bir dergi çıkmadı.

Ankara üzerine hazırladığım bulmacalar hiçbir yere aktarılmadı.

Cebeci Ortaokulu'yla ilgili mesela şöyle bir yazı yazdım. Cebeci Ortaokulu 1954-57, ben şimdi size bunları göstereceğim. Ben bir de şöyle şeyler yaptım. Benim geçmişe dönük bu meraklarım, tutkularım arasında bir de geçmişe şöyle bağlılık var. Arkadaşlara bağlılık, çevreye bağlılık diyelim, ikisi bir arada; şöyle götürüyoruz. Biz geçen yıl Mülkiye'ye girişimizin 50. yılı nedeniyle bir toplantı yaptık. Girişin 50. yılı, 1961 giriş ve 27. yıl oluyor, 27 yıldır toplanıyoruz. Bu 27 yılın ilk 20 yılında filan yılda bir kere toplandık. Sonra -öyle diyoruz biz- aklım ermeye başladıkça, safları sık tutmak gerektiğine kanaat getirip, daha çok toplanalım filan demeye başladık. Bu arada bu işin Ankara'daki ucunu ben tuttum.

Biz şimdi Ankara'da Kasım ile Mayıs arasında altı ya da yedi ay boyunca, bu sefer ayda iki kez toplanıyoruz. Ayda iki kez toplantımızın birisi, bir öğlen gidip bir yerde keyifli bir oturup sohbet etmek, ama ikincisi Ankara açısından da önemli, arkadaşlar açısından da, benim açımdan da. Bir müze ya da müzelere gidiyoruz. Ama fazla bilinen müzeler değil. Daha çok böyle -Ankara'da 75 tane müze var biliyor musunuz?

75 tane müzenin içinde, işte bulunduğu mevkiye göre ben bir-iki tane seçiyorum ve o mevkiden yine bir tane bir şey seçiyorum, yemek yemek için bir yer. O yemek yediğimiz yer, bizim için de nostaljik olmalı. Hemen örnekleyelim; Cebeci'de Harita Müzesi vardır. Harita Genel Komutanlığı denilen yerde. Tıp Fakültesi'nin karşısında, Abidinpaşa'ya çıkarken. O müzeye mesela izin alınarak filan gidilir. İzin aldık gittik, orayı gördük.

Bir de yine bir enteresan bina da Cebeci'deki Konservatuar binasıdır. Bu maalesef Mamak Belediyesi'nin elinde oyuncak olmuş. O binanın da salonu özellikle çok güzeldir, ilginçtir. Bir de ona gidelim; bir de ona gittik. Sonra civarda ne yapılabilir? Orada Kukla Kebapçısı vardır Cebeci'de, oraya gittik.

Şimdi buna benzer, her ay bir müze ve yemek ... oluyor, bunları dolaşıyoruz. Bu arada arkadaşlarında bazıları, kimisi Ankaralı olduğu halde nereden buluyorsun diyorlar bana. Siz fazla ortalığa bakmıyorsunuz diyorum ya da bakıyorsunuz görmüyorsunuz diyorum. Onun için bakan görür. Yani dolaşın bakalım ve çok memnunuz bu gezilerden.

Şimdi onu diyecektim, 50 yıl oradan oldu. Bu Cebeci Ortaokulu dediniz, Cebeci Ortaokulu'ndan 1957'de mezun olmuşuz. 2007 yılında Cebeci Ortaokulu'nda ben 50. mezuniyet yılı düzenlemesi diye bir şeye giriştim. Dokuz ya da 11 kişi buldum, burada resimleri var. Bir tanesi de şeydi, Tansel Çölaşan. Onlar da şeydi biliyorsunuz, Cunda'lı. Emin Çölaşan, Tansel Çölaşan, Şirinkent'te oturuyorlar.

Bu bizim zamanımızda kızlar erkekler ayrı okurdu yalnız, zinhar aynı sınıfta olmak değil, sabahçı öğlenci farklılığımız vardı. Onlar Cebeci Ortaokulu'nun kız kısmında sabah okurlar, biz öğleden sonra giderdik. Böyle bir 50. yıl töreni yaptık. Çok güzel oldu, okul açısından da. Okula da o dozu vermeye çalıştım. Yani hep kolejler yapar, işte özel üniversiteler yapar; pilav günü, tatlı günü, bilmem ne günü, döner günü. Siz hiçbir şey günü olmasa da 50. mezuniyet yılı diye bir şey yapsanız filan. Yaparız ederiz dediler, hiçbir şey olduğunu sanmıyorum, ama o yıl bir 11 kişi filan oraya biz gittik.

Ondan üç yıl önce de İltekin İlkokulu'nda yaptım aynı şeyi. Orada da yine bir 8-10 kişi bulunduk, o kadar bulabildim. O da güzel oldu. Yani bu şeyleri Ankara bağlarını bu şekilde de, mezun olduğumuz okullar, okulların kimlikleri, o okulların bir zamanların çok önemli okulları oluşu gibi şeylerle de sıkı tutmaya çalışıyorum.

“Savaş Sönmez’in Çocukluğunun Ankarası”

Benim doğduğum sırada oturduğumuz ev, Hacıbayram'a giden, oranın adı Hükümet Caddesi'dir. Hükümet Caddesi, kavşaktan girer çatallaşır. Bir yol Hacıbayram'a doğru çıkar, bir yol aşağı; minibüsler böyle gider. Hacıbayram'a giden yol, Anafartalar Caddesi'nden. Şimdi bu sağdan giderken köşede şimdi bir kuruyemişiçi var. Orası eskiden Gima'ydı, çok uzun yıllar önce. Orayı geçer geçmez ilk sokakta çok eski bir yapı vardır: Otel Ulus. Siz onu görmüşsünüzdür, o Ulus Oteli benim doğduğum yıllarda Anafartalar Polis Karakolu'ydü. Daha önce başka görevler de üstlenmiş, başka hizmetler de vermiş. Çok eski bir yapı o da. Onun kimliği mesela araştırmaya değer. Tam o karakolun karşısında tek ya da iki katlı, onu çok iyi çıkaramıyorum. Çünkü ben doğduğumda orada değildik, yani ben kendime geldiğimde, kendimi bildiğimde orada değildik. Ben o evde doğmuşum. Öyle bir ev yok, orada kocaman bir yapı var şimdi, duvar var. Ama o Ulus Oteli, işte karakol otel olarak devam ediyor.

Benim hatırladığım ev, şimdi orayla ilgili belge bir-iki tane var. Bu sefer Posta Caddesi ya da Şehit Teğmen Kalmaz Caddesi diyoruz şimdi. Orada halin karşısında merdivenler aşağı iner demin söylemiştim. Suluhan vardır, Suluhan'la yanında Ticaret Odası'nın bir binası, onun arasından bir merdiven iner. O merdivenin indiği yerde İbadullah Camisi diye bir cami vardır. O yol doğru aşağıya, orası Çerkeş Sokak'tır. Bunun üç türlü söylenişi var; Çerkeş Sokak, Çerkez Sokak, Çerkes Sokak. Ankara'yla ilgili haritalarda genellikle Çerkeş Sokak diye geçiyor. Nereden geldiğini bulamadım, ben de araştırıyorum bir yandan. Çerkez de kullanılıyor, Çerkeş diye geçiyor.

Bu sokak hemen 10 metre kadar sonra sağda, şimdi olmayan bir sokağa açılırdı. O sokağın adı Gonca Sokak'tı. Gonca Sokak veya Çıkmaz Sokak. Bu Gonca Sokak veya Çıkmaz Sokak'ta yanılmıyorsam 8 ya da 10 tane en çok kapı vardı ve sokak şöyle bir 15 metre kadar gider ve biter. Şimdi size onun yukarıda fotoğrafı var göstereceğim, şurada da var. O sokakla ilgili bir tek fotoğraf var. Bu sokağın girişinde -annem hep çok iyi bir tarihleme ustasıydı, fotoğrafların arkasına hep tarih atardı- 15 Ağustos 1948, ben yani beş yaşındayım, burada varım zaten. Bisikletli bir çocuğun etrafında, üç-dört tane çocuk duruyoruz. Bu sokak şimdi tamamen yok.

Sokağın bir kapısı var. Sokağa bir kapı yapılmış, depo kapısı. Yani sağında ve solundaki dükkanlar orayı işte ıvır zıvır malzemelerini atmak, barındırmak için kullanıyorlar, bir asma kilit var. Şimdi buradan çok iyi hatırladığım bir olay var. Yani en eski hatırladığım olarak, tarihli de olduğu için onu söyleyebiliyorum. 27 Aralık 1947 günü Ulus Meydanı'ndaki, o zaman Maarif Vekaleti denilen bina yanıyor. O binanın yanışını ben annemle seyrettim. Çünkü biz oraya çok yakındık. Herhalde böyle bir yangın haberi geldi. Yangın haberi olunca da insanlar demek ki gidip bakıyordu. Ben bilmiyorum, dört yaşında olduğum için, ama öyle bir olayı çok net hatırlıyorum, oradaki bina yandı. O bina yandıktan sonra çok uzun yıllar orası mezbelelik olarak durdu ve ben sonra okuyarak öğrendim. 1960-70 arasında orada şey yapılıyor, işte bu şimdiki Şehir Çarşısı, bilmem bir şey deniyor oraya. Yüzyıl Çarşısı mı deniyor?

Ulus'tan o zaman hatırladığım ilk olay bu. Oradan çok şeyler hatırlıyorum. Buralarda yazdım, ben size bunları yazılı olarak da veririm. Belki yani içinden bir şeyler çıkar alabileceğiniz. Oralarda Anafartalar Caddesi'ndeki birtakım dükkân adları var. Bu Çerkeş Sokak'taki birtakım dükkânlar var. Karartma geceleri var. "Karartma Geceleri" diye bir film vardı, karartma gecelerini ben

yaşadım biliyorum. Siyah perdeler vardı ve çekersiniz yaylıdır, pırt diye açılır şöyle. Onlar çekilir, bir alarm bir siren sesi duyarsınız onlar kapanır. İşte yollardan giden arabalar filan farlarını ya söndürürler, ya farlarının önüne onlar da siyah bir şeyler koyarlar. Sonra işte bir saat mi sürer bilmiyorum zamanı, sonra bir düdük daha öter. Bu dediğim olaylar 47-48'in olayları, soğuk harp yılları. Zaten biz bunlardan çok korktuğumuz için biliyorsunuz hemen Nato'ya gidiyoruz. Öyle bir şeyler hatırlıyorum orada. ...Hatırlıyorum, iki tane daha ilginç olay. Birisi o İbadullah Camisi'nde müezzin Türkçe ezan okuyordu. Ben "Tanrı Uludur" diye ezan okunduğunu hatırlıyorum ve o herhalde beş kere bu minareye çıkar ve o zaman hoparlör filan olmadığı için, elini şöyle kulağının arasına koyup, sesini işte yönlendirmek için. O gözümün önünde, minarenin etrafında dolaşırdı. Tabii 14 Mayıs 1950'de iktidar el değiştiriyor ve sanırım ilk eylemlerinden birisi Demokrat Parti'nin, Haziran'ın yedisinde mi, 10'unda mı? Hemen ezan değişiyor, hemen 20 gün sonra. Ben ama onu duydum, duyan bahtlı kişilerdenim diyeyim.

Bir de şey var, "Tayyareci Amca bilet at" diye bağıyoruz. Bu ne? Bu bayramlarda 23 Nisan, 19 Mayıs, 29 Ekim filan olabilir. Bu pırpır dediğimiz uçaklar uçuyor, Türk Hava Kurumu'nun uçakları. Onlar duyuru atıyorlar aşağıya. İşte belki ne olduğunu bilmiyorum, çünkü o zaman hiç okumamız da yok tabii küçüğüz, yine o sokakta oluyor bu. Türk Hava Kurumu'na mesela kurban derilerini bağışlayın diyor, yahut Kızılay'a yardım edin diyor ya da Çocuk Esirgeme Kurumu önemliydi o zaman, ona bir şey yapın diye mutlaka böyle bir sürü kağıt atıyorlar. Biz de onlara bilet diyoruz çocuklar, koşuyoruz peşinden biletleri yakalıyoruz. Keşke bir tane olaymış, işte o yok mesela. Öyle bir şeyler var.

"Gündelik Yaşam"

O tarihlerde Türkiye'de radyo pek yok daha, pek bulunmuyor. Bizim radyomuz var, şu köşede bakın. Orada bir AEG radyo var, bu çalışır. 1938 model, benden büyük. O radyoyu o evde duymuşluğum vardır. Onun belli saatleri vardı, akşam 19.00'a doğru, 18.30'da filan galiba onları buluruz, bir yerlerde yazılıdır. Bir de son 22.30 civarında filan, "Ajans" denirdi ona, herkes o ajansı dinler. Çünkü dünyayla tek bağlantınız o. Ondan sonra "Yurttan Sesler" diye bir şey olur. Bu Muzaffer Sarısözen, Nida Tüfekçi'nin derlediği birtakım halk türküleri filan olur. Solist diye bir şey olur. Fasil olur, bir de unutmuyorum "Tarihten Bir Yaprak" diye bir şey olur radyoda. Bu saat işte 19.00 ile 19.20

arası mesela hep biterdi Ajans belli zamanda. Onun arkasından o Tarihten Bir Yaprak gelir, o gün neler olduğunu, işte bilmem ne tarihinde beş yıl önce, 100 yıl önce -Feridun Fazıl Tülbentçi diye birisi yanılmıyorsa- o okurdu.

Sonra radyo 24 saat yayın değil, işte akşamları 18.00'de filan başlarsa, 22.20'de filan biterdi. Sonra tekrar sabah başlar, yine bir üç saatlik filan bir yayından sonra öğlene doğru yine biter ve öğlen civarında başlar. Bu radyoyla çok ilintimiz vardı. Yani radyo dinlenen bir şeydi her evde. O radyo tiyatroları filan daha sonra geldi, o zamanlar yoktu. Dışarıyla bağlantımız tamamen bunlardı.

Mahalle yaşamında, sokağımızda sekiz ya da 10 kapı olduğunu söyledim. Çünkü bir tane elektrik makbuzu buldum, birazdan gösteririm. Bizim evin kapısını altı ve sekiz numara olarak veriyor. Bu sokağın tam ucundaydı, tam karşıda bir ev daha vardı. Bu sokakta çok iyi hatırlıyorum, sokağa girince sol taraftaki iki-üç kapıda Ermeni vatandaşlarımız otururdu. Zaten bu mahalle bir yandan Ermeni Mahallesi olarak da anılırdı. O zaman bir hayli vardı.

Bunu filmlerinden filan hatırlarsınız, siyahlar giyinmiş kadınlar, dullar ..., mesela bir ölü evinde filan ağlaşırlar filan. Her tarafları siyahtır. Bizim kara Fatmalar gibi değil de, çok .. örtülüdürler filan. Bunlar hep öyle kadınlardı, hep böyle siyahlar giyinmiş. Onlar matem havasında mıydılar hep, bilmiyorum. Belki çok yakın gelecekte oralardan gideceklerini hissediyorlar mıydı? Bir yorum yapamayacağım, ama öyle teyzeler vardı. Fakat onlarla ilişkimiz neydi bilmiyorum. Gelip geçerken herhalde gülümserdik, ama gelip gittiğimiz gibi, mahallede yahut gittiğimiz geldiğimiz kişiler yoktu. Tanıdık bildiklere giderdik, ama o mahalledekilerle pek görüşmezdik sanki, sadece sokakta selamlaşmak gibi. Zaten evlerin hepsinin kapıları ayrı ayrıydı.

Ulus'ta şimdiki Zincirli Cami'nin hemen yanında olan Yeni Sinema vardı. Sanıyorum yine bulunabilir, 30'larda filan açılmış bir sinema olmalı, ama Yeni Sinema Ankara'nın o zaman en iyi sinemasıydı diyeyim. Ulus, Ankara, Büyük Sinema ondan biraz daha sonra açılmıştır yanılmıyorsa. Bu sinemada çok güzel halılar, kadife koltuklar vardı. Locası vardı, bir locası. O loca bilmiyorum Cumhurbaşkanı da gelir gider diye filan mıydı? Çok iyi hatırlamıyorum, ama bir loca olduğunu, bir ayrı bölüm olduğunu hatırlıyorum.

Bu sinema da eve yakın olduğu için gitmişliğimiz var, ama orayı daha çok şeyden hatırlıyorum ben: Zati Sungur diye bir illüzyonist vardı bizim

küçüklüğümüzde. Bu Zati Sungur İstanbul'da yaşırdı herhalde. Bu Zati Sungur Ankara'ya çok geçici bir dönem için gelirdi. Zati Sungur gelince mutlaka ona gidilirdi. İşte şapkadan kuş çıkarmak, yok kadın kesmek, şiş batırmak, kılıç filan var ya. Yani neler varsa işte o zaman onlar yapılırdı ve Zati Sungur çok önemli bir adamdı. O sinemayı oradan hatırlıyorum.

Biraz aşağıya indiğinizde heykele doğru, sinema o Zincirli Cami denilen yerin hemen yakınlarında. Onun karşı tarafında iki tane önemli dükkan var. Bir tanesi Üçel Oyuncak Pazarı, şu tramvayın oradan göstereyim, şu. Bu Üçel Oyuncak Pazarında, ama ritüel değil mi? Yılbaşı civarı, bunlar vitrinlerini süslerlerdi. Küçük bir dükkandı, ama vitrinlerine de böyle şeyler koyarlardı, hareketli trenler. Bu böyle bir şeylerin altından çıkar gider filan. O zaman tabii bunun her evde olması mümkün değil, belki oyuncakçıda bile, belki Ankara'da bir tane var. İşte o da orada o zaman konuyor. Kimsenin evinde olduğunu sanmıyorum. Böyle geçerken onu hayretler içinde seyrederdik. Bir de ah şu da bizim olsa, bu da bizim olsa filan derdik. Bunlar tabii hep ithal oyuncaklardı. O zaman herhalde memur ailesinin çocuğuna alabileceği düzeyleri zorlayan şeylerdi belki de bilemiyorum, ama ben bir tane edinmişim. Bir de onun yanında bir yer daha var, o çok önemli. Adı "İstanbul" olabilir, bir eczane vardı hemen o sırada. Eczanede biz çocukların, biz süpürge otu filan yememiştir, ama nüfus cüzdanlarımızda şeyler var; işte ekmek karnesi, pamuklu filan gibi işaretler var. Bizim dönemimizde bir balık yağı diye bir şey var, inanılmaz kötü bir şeydi kokusu tadı. Yani bu balık yağı o eczanede olur, böyle şişelerle olur. Onu hiç unutmuyorum, keşke onun da bir şişesi olaymış. Kokabilirdi de yani, keşke olaydı. Norveç'in morina balık yağı, öyle bir şey yazıyor ya da bu kalıp, ben onu okuduğumu sanmıyorum. Çünkü o yaşta küçüğüm, ama evde okunuyorsa aklımda o kalmış; Norveç'in morina balık yağı geldi. Geldi mi mahvoldunuz, geldiyse alınacak o. İşte o kış sezonunda o alınır ve çocuk kısmına -benim yaşımdakilerin çoğu biliyor bunu- kaşıkla verilir, üstüne de portakal bir tane, bir dilim iki dilim hemen çocuğun ağzına basılır. O çok kötü bir lezzettir. Oradan bir de onu hatırlıyorum.

"Gençlik Parkı"

Gençlik Parkı'ndan hatırladığım şeyler var. Yine bir tane pastacı dükkânı var, iki tane pastacı dükkânı var. Çocuklar öyle şeyleri iyi hatırlar. Birisi Çerkeş Sokak'ta, bu dediğim bizim evi geçtikten sonra bu Gazi Lisesi'ne doğru uzar o yol. O yolun hemen, Gonca Sokağı geçer geçmez sağda iki sokak daha var,

adlarını unuttum. Onların birinin yakınında -yeni öğrendim adını da- Pastacı Yusuf'un dükkânı var. Pastacı Yusuf'ta ekler var, prenses var, piramit var. Bunlar o zamanların çok önemli pastaları, ama ekler tamamen sıra dışı bir olay. O ekleri bir-iki kişinin daha çok beğendiğini duydum, çok mutlandım.

Bir de şimdi Kültür Turizm Müdürlüğü olan, Anafartalar Caddesi'nde eski Adliye Sarayı dediğimiz, "Adliye" dediğimiz "Saray" değil, Adliye denilen binanın karşısında Tenekeçiler Çarşısı denilen yere bir merdiven iner. O merdivenin köşesinde Ankara Pasta Salonu diye bir yer var. Orada da tabelasında da şöyle yazıyor: "Ankara Pasta Salonu Ferhat Tekale" aynen böyle. O klişe, o yerleşmiş, onu biliyorum.

Burada da ayın ilk günleri, benim babam memur, annem çalışmıyor, annemle gidiyoruz, orada bir masaya oturuyoruz. O masalarda o çok güzel, yukarıdakinden daha güzel sandalyeler var, şöyle arkaları döner. Kolunuzu şuraya koyarsınız, şimdi onların yenilerini yapıyorlar. Limonata içip, ekler yiyoruz. Ama ayın ilk günlerinde yiyoruz. O enteresan, çünkü ayın daha sonraki günlerinde memur olarak oralara pek gidilmiyor. O da yani ne kadardır bilmiyorum, ama yani böyle bir şey olmuştu.

Keza o ... gidiyoruz yine, 1947-48 civarında, İş Bankası'na annemle. Bana hesap açtırıyor. Benim o hesabım halen duruyor biliyor musunuz, tutuyorum yani ısrarla. Geçen gün öğrendim ki, işlem yapsanız da yapmasanız da altı ayda bir 45 lira kesiliyormuş. Eskiden faiz verirdi, şimdi banka sizin adınıza hesap tutma karşılığında para alıyor sizden. Ama ben tutuyorum o hesabı. Üç tane otomatik ödeme talimatı vererseniz herhangi bir işletim ücreti alınmıyor. Ben dedim ki, ben çağdışı bir adamım, yani benim kredi kartım yok, banka kartım yok, cep telefonum yok. Ben otomatik ödeme talimatları filan verecek tipte bir adam da değilim. Onun için onu ödeyeceğiz. O bankaya gidiyoruz ve o çok güzel binaya...

"Okullar Öne Çıkıyor"

Bu sefer okullar ön plana çıktı, Ankara geri plana gitti. Ötekinde Ankara ön plandaydı, okullar aksesuar olarak kullanılıyordu. Zaten ikinci kısmında okullar ancak başlıyordu. İlk kısmında okul yoktu..... Okul yıllarımızda bir de şöyle bir ilginç şey var. Ben bu Cebeci'deki İltekin İlkokulu'nda okuduğum 1950-54 yılları arasında, konservatuarın öğrencileri bizimle beraber okurlardı. Bizim

okul yarım gün olduğu için, yarım gün gelip bizimle okurlardı normal ilkokul. O diğer yarım günde de onlar kendi -yatılıydı zaten- mesleki derslerini okurlardı.

Bunların içinden bir tanesi sınıf arkadaşım, bir tanesi -tertip diyoruz- devre arkadaşım; ama iki kişiyle daha sonra tanıştım. Bu iki kişi şimdi ilginç gelecek size de. Birincisi sınıf arkadaşım, burada resmi de var. Cihat, ne demek Cihat? Cihat olur mu? Yücel Aşkın. Kim? Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin hani başına birtakım olaylar gelen rektörü, bundan üç-beş yıl önce, Yücel Aşkın.

Yücel Aşkın'la yine eşimin bu üniversite seçme sınavlarında, işte Ankara'dan temsilciler gidiyor biliyorsunuz. Sadece Ankara üniversitelerinden gidenler oluyor. Biz de bir Van'a gitmiştik. Van'da tesadüfen tanıştık. Tanıştık değil, hatırladım ben. Yücel Aşkın'la ondan sonra ilişkimiz sürdü. Şimdi o da emekli oldu ve de tamamen elini eteğini çekti, gitti bir yerlere yerleşti.

Yücel Aşkın'la öyle rastlaştık, sınıf arkadaşı diye. Bir de Meriç Sümen, bu ünlü balerinimiz, Devlet Opera Balesi Genel Müdürümüz. O da meğer benim tertip arkadaşımış. Çünkü ben bunları bu okullarda buldum, hani bu 50. yıl .. yaparken gidip okulların kütüklerine indim ve takdirle anıyorum, bu İltekin İlkokulu'nun bütün mezun yıllıkları duruyor. Duruyor derken, 50 yıl. 50 yıl Türkiye'de önemli bir olaydır, iyi ki tutmuşlar yani.

Orada bir baktım birtakım isimler, kızlık soyadlarından filan çıkıyor tabii. Kızlar sonra ne olduğunu bilmiyoruz, şimdi bulmak zor. Onun için bir tek onu bildiğim için onunla da rastlaştık, onunla tanıştık 50 yıl sonra. Bu toplantıya maalesef Londra'da... olduğu için gelemedi. Ama bu şeyi şundan söyledim: Bu konservatuar öğrencileri, bizim sınıfta dört tane vardı. Bir başka balerine de zaten ben aşık olmuşum orada.

Bunlar müstahdemleriyle birlikte gelirlerdi. Sanki böyle tutuklularmış gibi sıralanarak. İşte dört tane bizim sınıfta vardı, diğer sınıflarda da 5-10 tane varsa, orada 15-20 tane öğrenci müstahdemle. Çok yakındır üstelik o iki okulun arası, ama bizim tabii o küçük ayaklarımıza göre o zaman uzun görünür. Gelirlerdi, sonra toptan yine giderlerdi. Konservatuar öğrencilerinin bizimle böyle bir şeyi vardı. Onlar biraz havalı öğrencilerdi.

Evet, 10. Yıl İlkokulu'ndayken de bir başka olay söyleyeceğim. Çiftlikteki 10. Yıl İlkokulu denilen yere -ben o zaman Saimekadın denilen yerde oturuyordum- Saimekadın'dan trenle gidiyordum. Trenle sabah gidiyordum, okul tam gündü, akşamüstü 15.00'te filan bitiyordu, trenle geri dönüyordum.

Bu iki yıl o okula gittim. Sonra bu zorluktan mı bilmiyorum, işte Cebeci'deki okula kaydırıldım, sonra orayı bitirdim. Ama bu iki yıl içinde 10. Yıl İlkokulu'nda unutmadığım bir şey vardır.

"Mohini ve Azadi"

Hayvanat Bahçesi'ne Pakistan'dan ya da Hindistan'dan sanıyorum fil hediye edildi. Bunun adını siz de duymuşsunuzdur, Mohini. Mohini diye bir fil hediye edildi. O Mohini'den sonra, arkadaş olsun diye mi, yoksa onların cinsleri farklıydı, öteki öbür cinsten olduğu için mi? Onu bilemeyeceğim, ama bu sefer adı Azadi olan bir fil geldi.

Şimdi Mohini bizden önce gelmiş, ama Azadi arkadaşı biz karşıladık. Düşünebiliyor musunuz, fili karşıladık. Nerede? Şimdi kebabçı dükkânına çevrilen o canım güzelim -onu da yazın- Gazi İstasyonu'nda, tren istasyonunda; orası da kebabçı. Onun da çok değişik şeyi var. Size bir yer daha söyleyeceğim, özellikle orayla da ilgilenin, onu sonra parantez içi söyleyeyim. Bu Azadi'yi karşılamaya gittik, soğuk bir kış günü. İkinci perona geçtik. O zaman üstten bir merdiven vardı, oradan ikinci perona indik, biz orada bekledik. Üşüdüğümüzü hatırlıyorum, soğuktü. Sonra bir yük vagonu geldi, katar geldi. Yük vagonundan kocaman bir hayvan indi. O Azadi Mohini'den daha büyüktü. O erkek miydi, daha mı yaşlıydı? Onu bilmiyorum. Sonra onlar uzun yıllar beraber oturdular Hayvanat Bahçesi'nde.

Sırtında o renk gayet gözümün önünde, kırmızı böyle şilte gibi, yorgan gibi bir şey vardı. Onun üstünde de işte bu Hint fakiri dediğimiz türden bir adam oturuyordu. Ayakları filin kulaklarının arkasındaydı. Oradan idare ediliyor ya. Bunu çok net hatırlıyorum ve biz işte herhalde marş filan söylemişizdir, onlar yok aklımda yahut alkışladık mı ne yaptık? Biz o fille beraber yanılmıyorsam Hayvanat Bahçesi'ne kadar gittik ya da bir süre peşinden gittik. Böyle bir olay var orada da.

Bu, tam tarihini söyleyebilirim, 1952 olabilir. Bu Gazi Tren İstasyonu'nun arkasında bir ahşap bina var. Böyle göçmek üzere, panjurları filan sallanıyor. Bir yolun kenarında bir tane bekçi kulübesi var, orada bekçi var. Zaten giderseniz, yaklaşırsanız resim çekmek yasak diyor. Yani gidip yolun karşısından çekerseniz çekebilirsiniz resmi, ama dibine gitmek yasak diyor.

O bina -bu Alman, Avusturyalı, İsviçreli mimarlarla ilgili bir de böyle bir Ankara çıkarttı bunlar, Goethe Enstitüsü'nde vardır bu, bu üçlü harita; bu haritaların

içinde o bina da var- Almanya'dan prefabrik olarak getiriliyor ve tekerlekler üzerinde oraya monte ediliyor ve bir süre, Cumhuriyetin ilk yıllarında Alman Büyükelçiliği oluyor orası. Şu anda sallanan bir yapı yani. Ne yapılacak, ne edilecek? Mesela o da tabii biraz resmi bina kimliğine giriyor gerçi, ama hani Almanya tarafından onun getiriliş öyküsü filan, bu Goethe Enstitüsü'nde mutlaka onunla ilgili bilgiler vardır. Siz böyle bir kanaldan giderseniz bulabilirsiniz. O bina da enteresan bir binadır.

Size dediğim bina, bir Dilek'in evi var şimdi, bir İstiklâl Mahkemesi dediğim bina var, bir de bu bina var.

"Dilek Dalat, Jansen'in Evi, Bahçelievler"

Bu hatun ..., onunla görüşmek için önce yalnız Hayriye'yle görüşürsünüz, ya da benimle. Bir eşref saatini bulmaya çalışırız. O Ankara Dış Hekimliği Fakültesi'nde hoca, onunla bir gider görüşürsünüz. Ondan sonra ne der? Ben yalnız ev yönünden elçilik yapıyorum.

"Işıklar Caddesi Konya Sokak"

Şimdi ... öyle güzel bina var, Işıklar Caddesi Konya Sokak, yine hafızam işte o konuda zayıf. Orayı gitsem gösteririm de, size kapı numarası vesairesini söyleyebilirim. Bir apartman var orada da. Maalesef alt kapıları pencereleri filan çakılmış şöyle, kullanılmıyor. Çok güzel bir yapı var. Orada çok güzel yapılar var bakın, siz onları bulmuşsunuzdur. Belki söylediğim de hangisi biliyorsunuzdur.

İşte benim dediğim boş .. bir ev, ama çok güzel bir bina. O Işıklar Caddesi: şöyle giden Işıklar'dır, bulvara paralel olan Konya Sokak'tır. Işıklar Caddesi olan yerde biraz ileride, o daha tırmanma başlamadan önce orada bir köşede çok güzel bir yapı var. O da yine bizim önemli mimarlardan birinin. Bu "Bina Kimlikleri" kitaplarında var.

Yine yarı resmi şeyler oluyor. Benim Ankara'yla ilgili çok beğendiğim, çok değer verdiğim yapılar vardır, ama bunlar kamu yapısı..

Mimar Kemalettin hastasıyım ben. Mimar Kemalettin'in Evkaf Apartmanı. Benim bir kere Ankara'daki birinci yapım o. Ondan sonra ikincisi, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü.

Bir de, Ankara Palas. Ankara Palas'ı da Vedat başlıyor ve bitiriyor. Bu üç bina mesela benim Ankara'da ve tabii buna bağlı olarak şimdi benim yaşadığım bildiğim Belvü Palas diye bir yer var. Merkez Bankası denilen yerin yıkılmasına neden olduğu, orada beş tane vakıf apartmanı var iki katlı. Apartman deniliyor, ama evler onlar o zaman. Onlar bir ara, Merkez Komutanlığı filan gibi, 1970'lerde halen duruyorlardı. Sonra birden bire gitti bunlar, bunlar birden gidiyorlar zaten. Şimdi mesela tamir ediliyor, neye dönüşecek bilmiyorum, ama Gar Gazinosu. Gar Gazinosu çok önemli bir yerd, gittik biliyoruz. Yani birtakım kişileri izledik filan orada. Şevket Şekip Akalın tarafından tasarlandı. Çok güzel, müthiş güzel bir yer. Şey öyle, Çubuk'taki Gazino öyle... Gençlik Parkındaki Göl Gazinosu; orası bomboş yosun tutmak üzere.

Ama mesela Gar Gazinosu çok güzel bir yerd. Bir tane bir yer daha vardı, oraları maalesef kurtaramadık. Bizim küçüklüğümüzde onlar da daha çok böyle varyete filan derler, yani Gar Gazinosu'nda ve Ankara Palas'ta mesela yabancı grupların geldiği dans gösterileri filan olurdu, böyle kan kan dansı da olur orada bilmem ne de. Bir solist olur, Zeki Müren söyler, Safiye Ayla söyler..

"Züccaciyeci -Yoğurtçu-Eskici"

Eskiden şöyle bir şey vardı. Züccaciyeci derler ya bu camları satanlara, siz bilmezsiniz yüzde yüz. Omuzlarında iki tane büyük sepet olan, şöyle yayvan sepetler. Nasıl bu? Kayık gibi neredeyse. Şöyle oval sepet, üstünde onun tutacak yeri vardır. Şöyle koluna sokar, buradan da buraya, boynundan da kocaman bir kayış geçer.

Yoğurtçu bilir misiniz? Yoğurtçu böyle yoğurtları yanında sarkıtır, bu da iki tane sepet. İçi tabak çanak, düşünabiliyor musunuz adam onu sırtına alır, yaya, işte Ankara'nın eski sokaklarında bilmem nerede, bir tuhaf bağırırları vardır onların, bunları satar. Tabak, çanak, işte çanak dediğim daha çok cam eşyalar satar.

Şimdi onu da söyleyeceğim, o aynı ticarileşmeye dönüşen şeyde de. Mesela bunlar aynı mübadele dediğimiz şeye dönüşmüştü. Bunlar eskiyle mal satarlar. Yani gelirler sizin evinizde eski, eskileri alırım filan diye gezer o genellikle. Gelir sizde ne var eski? Şu, işte bir tane ceket filan. Abla daha ne var, yahut teyze, anne ne var? İşte şu var, bu var. Getir getir, getirirsiniz. Bunlara der,

işte sana dört tane tabak vereyim. Sen bakarsın, bu bizde bir işe yaramıyor, dört tane tabak alırsın.

Şimdi bir bu eskilerle başladı. Daha sonra nelere döndü biliyor musunuz? Bunları almaya başladılar, bakırlar gitti. Bakırlar gitti, yerine şeyler geldi, mandallar ve alüminyumlar. Daha sonra melaminler geldi. Sonra zaten o adamlar da kayboldu, o adamlar da iş yapamaz oldu. Yani böyle aynı mübadele, bunları alıyordu. Sen bunu şimdi bakır, herkes diyor, a melamin çıkmış şöyle böyle filan, ne kadar güzel. Hemen yıkanıyor, kolay, bunu bilmem işte kazıyorsun, kalaycıya gidiyorsun. Sen diyorsun ki, oysa bu ondan çok daha kıymetli. Şunu diyorsun, tamam sana iki tane su bardağı, hadi bir tane de şunu vereyim. Bir de öyle yapar, önce az tutar o pazarlık payı, sonra sen unut filan dersin, bir tane daha verir. İyi, iki veriyordu üç aldım dersin filan.

"Alışverişin Şekli Değişti"

Alışverişin şekli değişti, herkes alışveriş merkezine gidiyor, her şey orada var. Yürüme değişti. Artık arabayla; kent araba üzerinden tasarlanır oldu. Çarşıda dolanmak filan yok. Biz mesela, liseden üniversiteye geçtiğimiz sıralarda, yani 1960'larda, Kızılay'da tur atmak diye bir şey vardı. Kızılay'da tur atılır. İş de bitmiş, ondan sonra. Tur atmaya gidersiniz ve de mesela .. hep kafeydi, inanılır gibi değil. Bu Gökdelen dediğimiz yerden, işte o Emek İşhanı'ndan Büyük Ankara Oteli'ne kadar, ki en son orada Milka vardı. Onu da biliyorsunuz değil mi? Milka'ya gelmişler.

Milka, bu ad Türkçe değil demişler, değiştir demişler. Yarın geleceğiz değiştirin. Yarın gitmişler, adı Yeni Milka olmuş. Türkçeleşmiş yani. Bir de biraz daha ileride bir pastane daha olacak. Şimdiki İş Bankası'nın olduğu yerleri biraz geçince. Onun ama aşağısı, olduğu yer hep böyle bahçeler, daha doğrusu kaldırım işgalleriyle birçok kafe vardı Bulvarda. Ne zaman? 1960'larda. "Piknik", bahçesi de yoktu üstelik. Piknik bahçeye sarkmış bir yer değildi, Piknik daha başka bir ekol. Bu benim dediğim şeydekiler... Ama yani en az 6-7 tane ..., Emek İşhanı'yla Olgunlar Sokağı'nın başladığı, o kitapçılar çarşısının başladığı köşe, Belçika Büyükelçiliği'ne kadar olan kısımda 6-7 tane bahçeli ... vardı. O zaman tabii evler böyle yüksek evler değildi, hepsi bahçeli, ama beş katlı filan evler vardı orada. Bu bitişik nizamlar o sıralarda olmuştur, 60 civarında olmuştur.

Şimdi hani o böyle taştan filan oturaklar yapmışlar da, ağaçların altında bazı yerlerde oturuyorlar. O orada, Meşrutiyet Caddesi'nin alt tarafında, Kızılay'a kadar olan kısımda, metronun girişlerinin orada filan böyle birkaç tane bank var, büfelerin orada. Oralar filan işte hep ... ve yine kocaman bir kaldırım da kalıyordu. Yani o tur atılan kaldırım çok geniş bir kaldırımdı. Onların bahçeleri de çok genişti. Evler belki biraz daha da gerideydi, bilemiyorum. Yani binaların başladığı yer. İşte onların hepsi, böyle bu virütik şeyler bulaştığında tıklar tıklar, birer birer yok oluyorlar. Sonra bir dönem geliyor, Nargileciler Çarşısı oluyor mesela.

Opera'nın karşı tarafındaki, eski İtfaiye Meydanı'nın orası. Eskiden orada İtfaiye vardı hakikaten, biliyoruz. Ankara itfaiyeleri orada sıralanırdı ve de itfaiyeciler, fazla yangın da olmadığı için herhalde. Şimdi otobüs duraklarının olduğu yer, tam oradaydı itfaiye.

"Akalın ve Fok Dondurması"

Şimdi Anafartalar Caddesi'nden yukarı doğru çıkıyoruz, Adliye'yi geçtik, yukarı doğru yönlendik. Sağda Çocuk Esirgeme Kurumu, orada merdivenler var, aşağıya Şengül Hamamı ve işte Yahudi Havrasına, Yahudi Mahallesi'ne gidiyor. Devam ediyoruz, biraz daha çıkıyoruz. Hafif şöyle köşeyi dönmek üzereyken sola doğru bir cami gelir, Kurşunlu Cami diye. Onun biraz daha aşağısında. Yani bu Çocuk Esirgeme Kurumu'nu geçtikten biraz sonra tam o hafif rampa başlarken, sağ ileride bir köşeden böyle bir yer girer içeri. Oralardan iki yer söyleyeceğim. Birisi Akalın, bu Fok Dondurmacısı, daha doğrusu pastane bu, ama Akalın Fok Dondurması diye bir dondurma ünlü o zaman. Bu Akalın, sonra belki onu bilirsiniz, Bahçelievler 7. Cadde'ye taşındı oradan. Bahçelievler 7. Cadde'de yıllar boyu Akalın Düğün Salonu diye bir yer oldu ve o da kalktı şimdi. Şimdi kalktı derken, herhalde kalkmıştır. Emin değilim nereye gittiğinden, ama Akalın büyük bir ihtimalle yine başka bir yerlere gitmiş ve de yaşıyordur. Yani dondurmacılıktan sonra düğün salonluğuna geçti, sonra da neye geçti bilmiyorum, ama bu eski bir markaydı ve o Fok Dondurması, hani çocuklar için filan da cazip bir şeydi. Fok Dondurması dediğim şöyle kalıp bir dondurmaydı.

"Ankara Mağazaları"

Ondan sonra, hemen orada, yine o yıllarda, o yıllarda değil, bu dediğim 60 civarında, 1960 civarında "Bak Gör Mağazaları" diye bir mağaza türedi. Bu

Bak Gör Mağazaları da ya önce tam bu dediğim yerlerden başladı ya da tersine önce şimdi söyleyeceğim yerden başlayıp buraya gitti. ...Eski Adliyenin karşısında, yani şimdi Ankara İl Kültür Turizm Müdürlüğü olan o kötü restore edilmiş binanın karşısında Bak Gör Mağazaları vardı, ya da bu ikisini birden hatırlıyorum ben. Orası şubesi idi. Bu Bak Gör Mağazaları Ankara'da, 1960'larda başlayıp, taksitle eşya satan, ihtiyaç maddesi. Yani ihtiyaç maddesi değil, giyim kuşam, işte o zaman ne varsa. O zaman böyle fırın, çamaşır makinesi filan yok, belki buzdolabı bile yok, ama belki bir ocak filan gibi şeyler. Ama daha çok giyim kuşam satan, taksitle memura, işte kartları filan olur. Gidersiniz, taksitleri aybaşında orada ödersiniz. Kurşun kalemle yazıp, işte miktarı düşerler filan, böyle bir mağaza var; Bak Gör. Bunu da açan yine yanlış hatırlamıyorsam, daha önce oralarda terzihanesi olan, adını bilemediğim bir kişi. Belki bunlar şeyde filan vardır artık. Böyle şeyleri biz tarih gibi konuşuyoruz, ama açıp bakıyorsunuz Bak Gör oradan çıkıyordur belki. Bak Gör vardı orada.

ABC diye bir mağaza vardı. ABC mağazası da giyim kuşam üzerine çok önemli bir Ankara mağazası bir zamanların. Ne zaman? Benim bildiğim 1960'lar yine, 70'lerde bile var yani, 70'lerde de var. ABC Mağazası giyim kuşamda çok kaliteli bir mağazadır. Güzel hazır giysiler getirir. İşte kadın ve erkek kısımları vardır.

Bu neredeydi? Bu da demin dediğim köprü ayağının, İzmir Caddesi köprü ayağının tarafında. Ülküalan, bir dakika Kocabeyoğlu Pasajı'na doğru olan kısımda mı? Hayır öbür tarafta, yine o da alt tarafta. Yine o demin dediğim Boğaziçi Pastanesi'nin olduğu yerlerin orada bir yerde, hemen köprüye yakın bir yer. Köprünün muhtemelen Sıhhiye tarafında yahut hemen Kızılay tarafında; yani o köşeye çok yakın. Çok kullanılan, çok revaçta olan: nereden aldın? İşte ABC'den aldım filan, yani önemli bir marka.

"Ankara Markaları -Akman Bozacısı - Eyüp Sabri Tuncer-Tekel Birası"

Sonra yine markalardan Akman Bozacısı vardır. Akman Bozacısı şimdi Mülkiyeliler Birliği'nin yanına taşındı. Ulus'taki son kalesini de terk etti.Ama Akman çok eskidir, o da. Yani Ulus'un boza ve daha sonra pastane, son Ulus'taki kapandığında bayağı güzel bir pastaneydi, ama kaldırmıyordu demek ki artık. Yine marka Eyüp Sabri Tuncer kolonyaları vardır. Yine o dediğim işte Bak Gör'ün muhtemelen Adliye'nin karşısındaki yer, o duruyor. O da çok eskidir. O da herhalde 1920'lerden filan kalma bir dükkân. Böyle Ankara

markası olarak, ...önemlidir Ankara'da bir de. Bizim küçüklüğümüzde de önemlidir. Atatürk Orman Çiftliği mamulleri önemlidir. Bunun ben küçükken gittiğim mağazasını hatırlıyorum. Yeri neresi? Tam Hacıbayram'a giden kavşak. Eskiden köşede Gima vardı, büyük bir bina vardır orada. Şimdi altında kuruyemişçi bilmem kim var. Onun olduğu yer Atatürk Orman Çiftliği'nin satış mağazasıydı. İşte Atatürk Orman Çiftliği'nin sütü özellikle, o zaman süt bir tek o marka vardı diyelim. Bir de sokaklarda satılan açık sütler vardı, ama o çiftliğin sütü orada satılırdı.

Çiftliğin balığı var mıydı? Benim dediğim tarih hakikaten 1950'ler filan, 50 öncesi hatta hafif 50 öncesi, 48-50 arası. Süt almaya gittiğimizi oraya hatırlıyorum. Bal olur muydu? Başka, tereyağı olur muydu mesela? O tarihte o çeşitlemeye girmiş miydi bilmiyorum, ama süt almaya mutlaka oraya gider, cam şişelerde süt alırdık. Tekel birası çok önemli, onun sonra siyahı da çıkmıştır. Büyük şişe, şimdi ona kaçlık deniyor? 50'lik değil, belki 70'lik filan onlar, 70'lik olabilir. Belki bir litredir. Büyük siyah güzel şişelerde bira olurdu, Tekel birası. Evet, o da Ankara markasıydı, doğru.

Kızılay'da ne kadar eskiye gittiklerini bilmiyorum, ama Penguen ve Flamingo pastaneleri ve Sergen Pastanesi. Bunlar 1960'larda olan pastanelerdir. Daha önce Tuna Caddesi'ni İzmir Caddesi'ne bağlayan köprünün olduğu yerin, İzmir Caddesi tarafında, şimdi orada yine Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bir binası var, hemen köprü ayağında. Onun olduğu yerde, onu hatırlamıyorum, okudum. Özen Pastanesi varmış ve hemen onun biraz altında, Divan Pastanesi'ne doğru, şimdi olduğu yerde, o arada. Yani İzmir Caddesi kavşağıyla Atatürk Bulvarı'nın, Divan Pastanesi'nin arasında olan kısımda Boğaziçi Pastanesi vardı. Onu biliyorum. O da bu Özen kadar eski olabilir, ama ben onu -lise yıllarımda gittim- biliyorum.

Çiçek Lokantası Ulus'tadır. Halen duruyor sanıyorum. Maliye Bakanlığı'nın altında hemen Çankırı Caddesi dediğimiz yerededir. Havuzludur, içinde küçük bir havuzu vardır ve işte o da şeyden nasibini alıp parçalanarak, birkaç tane, yok "Yeni Çiçek", "Öz Çiçek", "Tarihi Çiçek" gibi adlara bürünmüştür, ama şimdi o çiçeğin devamı, orada çiçek galiba var. O çiçeğin devamı, şimdi Eskişehir Yolu üzerinde bir binanın üst katında, son derece modern, çok ferah filan, çok büyük yerde. O Medikal Hastanesi'nin yanında, o da orada.

"İçinde Ankara Geçen Kitaplar"

Ankara'yla ilgili, içinde Ankara geçen kitaplarda çok ilginç şeyler var, o kişilerin anıları olan kitaplar var. Mesela "Ankara Monamour" diye bir kitap var. İçinde Ankara geçen, yine çok bilinen şey, mesela Sevgi Soysal'ın işte "Yenişehir'de Bir Öğle Vakti" filan var. "Ankara Ekspresi" mesela Esad Mahmut'un, bu da var. Sonra bu "Ayaşlı ve Kiracıları", Memduh Şevket Esendağ. Bunda çok şey vardır, birkaç Ankara öyküsü. Şu, yine Kurtuluş Savaşı döneminde Ankara'ya gelen bir kadın: "Ankaralı Dört Hanım". Bu Sevgi Özen'in bir kitabı. Aldım onu, okumadım henüz. "Gümüş Ana", bu da Ankara üzerine. Ben bir yerlerde kokusunu aldım mı hemen gidip alıyorum. Fakat o kadar çok birikiyor ki, yani sıra gelmiyor. Ne tanıtmaya sıra geliyor, ne okumaya sıra geliyor. Şurada da bir-iki bir şey daha olacak. Şeyin kitabı var, "Akasyalı Sokaklar", Işık Kansu. Cumhuriyet'teki yazar "Akasyalı Sokaklar", bu şeyi anlatıyor, Konur, Karanfil sokakları, oraları anlatıyor. Çocukluğu orada geçmiş. Şu çok önemli; Üç kız kardeşin, bunlarla tanıştık, görüşüyoruz. "Sandviç Nesil", bu önemli bir anı kitabı. Bu, Siber Göksel diye bir tıp profesörü, emekli, şu anda 72 yaşında filan. Siber Göksel. Üç kız kardeş, ama bu kaleme alıyor. Üç kız kardeşin eski Ankara anıları. Bu güzel bir kitaptır. Bunlarla tanıştık, bu üç hanımın ikisiyle, güzel oldu. Sonra bir tane şu var, çok önemli. Benim için o da önem kazandı. İki-üç yıl önce de bu hanımla tanıştık. "Misket", bu da eski Ankara'yı anlatıyor, İnci Gürbüz Atik. Ankara'nın, bu işte İtfaiye Meydanı'nın orada bir Tayyare Sokak diye bir yer var, oraları anlatıyor. "Taşhan'dan Kadife Kaleye". O da ..., Kurtuluş Savaşı yıllarını anlatan bir kitap. Bir dakika, bu üçüncü kitabı bulamıyorum. Mehmet Kemal, ha "Ayaşlı ve Kiracıları", "Ankara" Yakup Kadri, "Ayaşlı ve Kiracıları" Memduh Şevket, "Kalenin Eteğinde"...

Vallahi şimdi bir tane çizen adam var öyle Ankara'yı. İşte o, tamam bu.Hacıbayram'ı çizmiş sanki. Evet orası Augustus Tapınağı. Bunlar yani şeyler, genelde anı demeyeyim de, benim şu örneklediklerim öykü filan türü, şu biraz anı. Anı türünde olan kitaplardan da bir hayli var. Mesela bu ... 1917 Bolşevik Rus Devrimi'nden sonra gelen buraya, Kasım 21'le Ocak 22 arasında kalan Ukraynalı Firuze diye birisi burada kalıyor. O da bunu yazıyor. Bu da onun anıları.

Yahudi Mahallesi'nde bir tane ev var eski, oraya cinler giriyor filan, çocuklara onları anlatıyor. Onu da tanımıştım. Gazete Ankara diye bir yerde çalışırdı o çocuk.

Kahveci askısı diye bir şey vardır bilir misiniz? Kahveciler böyle askıda, üç kollu yuvarlak, askıda getirirler. O askıda getirirken kahve genelde şöyle gelir. Şunun içinde şekeri gelir, bu da kapak soğumasın diye üstüne örtülür. Çayın da konabilir bu üstüne.

"Ankara'da Yok Olan Binalar"

1970'lere doğru Ankara'da yok edilen birtakım binalar var. Bunlar, anladığım kadarıyla 1960'taki 27 Mayıs olayından sonradır, ben öyle hatırlıyorum. İnsanlar göç etmeye başlamışlar, köyden kente göçler o zamanlarda başlıyor. Keza bu Almanya'nın işçi alması aynı yıllarda başlıyor. Bu başlamalar nedeniyle Ankara'ya gelen nüfusu barındıracak yeni yerler ortaya çıkması gerekiyor.

Bunlar o zamanlar belki düşünülmeyişi için, belki beklenmediği için, bir oldu bittiyle karşı karşıya kalınıyor. Benim yakından izlediğim gecekondulaşma olayları Ankara'da zaten altlığı hazır olan gecekondulaşma, 60'tan sonra hızlanmıştır. Ben ona tanışım. Bulunduğum yer de çünkü Saimekadın'da Bahçelerüstü diye bir yer. Ondan önce bağlık bahçelik, adına gecekondu diyemeyeceğim, gündüz kondu denilebilecek belki, ama eğreti, basit, hiçbir şeyi olmayan, kerpiçten yahut işte ahşaptan filan, ama düzgünce evler vardı oralarda 1960'a kadar.

1960'ta bu nüfus hareketliliği başlayınca, tabii ki bu gelenler sonunda çiftini çubuğunu bırakıp gelen, işte İstanbul'un adı öyle çıkmıştır, taş toprağı altındır, Ankara'da biraz galiba altın olmasa bile gümüş oluyordu o arada herhalde. Onların devreye girmesiyle çok uzak olmayan semtlere talep başlıyor. O talep başlayınca da, mesela üç dönüm arsası olanlar, ne bileyim yarısını gözden çıkarıp birine veriyor. Onun bir buçuk dönümü gidiyor. Beş dönümü olan işte iki dönümünü veriyor, ucundan bir yer veriyor.

8-10 yıl içinde o kadar artmıştır ki, 60 ilâ 70 arasında müthiş bir ivme kazanmıştır ve o alanlar tekrar kendileri, nüfus çoğalma mı derler? Böyle, giderek bölünerek, her alan birazcık da kendinden yer bölerek birilerine veriyor ve bu şehrin diyeyim, şimdi tamamen içinde kalmış birtakım yerlerde gecekondulaşmalar böyle oluyor. İşte Gülveren'de, Saimekadın'da, Mamak'ta,

Kayaş'ta, bu eski nedir o? Protokol yolu diye TOKİ ... yaptı, Hasköy, Aydınlikevler'in ötelerinde birtakım yerler böyle evler gelmeye başlıyor.

Bu evler böyle, bir taraftan gecekondular sığarken, bir taraftan da yine görebildiğim bu sefer kent merkezinde bazı yerlerde değişiklikler gerekiyor. İşte giderek o rant, mevki rantı ortaya çıkmaya başlıyor herhalde ki, iki katlı tek katlı evler ya da işyerleri ya da bahçeli yerler daha büyük yerlere dönüşmeye başlıyor.

Demin dediğime şunu eklemek isterim. Eğer 1960'larda mesela Batıkent , 60'larda olsaydı, dikkate alınsaydı, hükümet ve belediye tarafından... Belediye o zaman o kadar güçlü değildi, iktidarlar tarafından, insanlara bu kadar potansiyeli olan, ev yapmaya bu kadar meyilli olan kişilere çok küçük ücretler karşılığında diyelim 10 tip ev yapabilirsiniz denilip de yerler verilseydi, belki o gecekondulaşma çok daha düzgün şekillerde olurdu, işte içinden yolunun da geçeceği... Otorite çünkü bir yeri size buyurduğunda, orada birtakım hizmetleri de verecek demektir zaten. Onların da olacağı, böyle her gidenin dağ başına yer yapıp, biz de su istiyoruz, ekmek istiyoruz, bakkal istiyoruz, otobüs istiyoruz demeyeceği bir şehirleşme belki daha kolay sağlanırdı. Ama orada tren kaçırıldı ve de bu virüs gibi o gecekondulaşma şehir merkezinde de yapıların sökülüp, yerine büyüklerinin yapılmasına dönüştü.

Mesela işte ondan benim hatırladığım birtakım olaylar. Geçenlerde konuştuk, bu Mimar Kemalettin'in Birinci Evkaf Apartmanı denilen, Birinci Vakıf Apartmanı denilen, şimdiki Küçük Tiyatro binasının yanında Merkez Bankası'nın olduğu yerde beş tane küçük ikişer katlı yapı vardı. Bunların fotoğrafları vardır eski Ankara kitaplarında.

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü olan Küçük Tiyatro ve Oda Tiyatrosu'nun olduğu binaya çok benzeyen -ki, aynı mimar yaptığı için- Belvü Palas diye çok önemli bir otel vardı. O Belvü Palas ki yıllarca Ankara'da Ankara Palas'la birlikte en büyük otel, en önemli otel olma özelliğini korumuştur.

Mesela o Belvü Palas ve o beş yapı, sanırım 70'ler civarında, hemen o civardadır, yok edildiler ve yerlerine o devasa şey yapıldı. Benzer şeyi mesela Kızılay'dan hatırlayın. Kızılay binası vardı, Kızılay binası keza aynı gaye uğruna yok edildi ve yıllar boyunca orası boş, atıl kaldı. Sonunda işte bir tane alışveriş merkezine dönüştü bugün. Onun tam karşısında biz eski Ankaralıların, Ankara'nın en yüksek binası olduğu için "Gökdelen" dediğimiz

büyük bina vardı, Emek İşhanı. Şimdi Emek İşhanı'nın yerinde benim bildiğim Amerikan Haberler Merkezi vardı iki katlı bir bina. Onun arkasında da, orayı tam çıkaramıyorum. O yıllarda yaşadım, ama o binayı Kızılay'a gitmediğim için bilmiyorum. "Uybadin Köşkü" diye bir yer varmış; bu Cumhuriyetin ilk yıllarındaki bakanlardan birinin evi. Hep böyle eski resimlerde tek başına o tepede Yani bugünkü Konur Sokak'la Karanfil Sokak'ın o ilk başladığı yerlerde.....Bu Dost Kitabevi'nin ve Dost plak evinin olduğu, müzik evinin olduğu yerlerde filandır o.

Mesela oralarda onlar önce yok edilmiş, sonra o haberler merkezi vesaire daha sonra yok edildi ve yine 60'lı yıllarda bu gökdelen kondu oraya, o yaratıldı. Kızılay'daki ufak apartmanlar, üç katlı, dört katlı, beş katlı, Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılmış apartmanlar vardı. Bütün, Zafer Abidesi'yle, Orduevi'yle Kızılay arasında hep aynı tür beş-altı katlı apartmanlar vardı. Onlardan şimdi iki-üç tane kaldı. Onların hepsi büyüdü, katları yükseldi, fonksiyonları değişti. Onların altında sadece bir tane bakkal, dükkân, esnaf vardı. Şimdi onların hepsi çarşılara dönüştü. Büyük Sinema tamamen kalktı ve de büyük çarşı oldu. Ben onu geçenlerde biriyle konuşurken öyle bir benzetme yaptık. Büyük Sinema'nın balkon kısmı tamamen gelinlikçi olmuş. Büyük Sinema'nın salon kısmı da tamamen kuyumcu, mücevherci olmuş durumda. Çok güzel bir sinemaydı. O da 49'larda filan galiba açılıyor. Yılları hep karıştırıyorum artık, ama işte o da 70'lerde öyle gitti.

Sonra böyle yine kamu binalarından diyeyim, mesela Kızılay'ın hemen arkasında Vali Konağı vardı. O Vali Konağı şimdi Milli Piyango binasının olduğu yerdir. O bina da kalktı gitti. Karşısında Yeni Karamürsel'in olduğu yerde başka yine ufak bir yapı vardı, o neydi bilmiyorum. Öbür tarafa doğru giderseniz, şeye doğru, Maltepe'ye, Demirtepe'ye doğru, sağda iki tane elçilik vardı, biri Afgan Elçiliği, biri Macar Elçiliği. Birisi şimdi kebabçı olarak duruyor, öteki tamamen yok oldu ve Onur İşhanı'na dönüştü.

Ulus'ta aynı şeyler oldu. Önce zaten Ulus'tan başladı. Yani Ankara'nın ilk yerleşim, daha doğrusu ilk ticari merkezi Ulus olduğu için, o kopmalar önce Ulus'tan başladı. Ulus'taki ufak tefek yerler el değiştirdi, hüviyet değiştirdi ve de hep böyle çarşılarla dönüştü.

Şimdi bundan şunu söylemek istiyorum: Yani 60 sonrasında Ankara'ya olan göçlerin hızlanmasıyla çoğalmasıyla ve nüfusun çok artışıyla, bu gelen nüfusun talepleri doğrultusunda isterleri doğrultusunda birtakım yerleşim yeri

değişiklikleri oldu. Bunlar planlı programlı yapılabilseydi, Ankara bu kadar dejenere olmamış olacaktı. Tabii bu, aradan 30-40 yıl, 50 yıl geçtikten sonra belki kolay söyleniyormuş gibi geliyor, ama bizde halen geçerli bunlar. Yani halen geçerli şeyler. Yani biz hep bir yerde bir şey tutunduğu zaman, hemen orada onu derhal tüketmeye çalışıyoruz, onu daha çok gelir getirici bir şeye dönüştürüyoruz hemen, acele, kısa dönemde, yani orta dönemli bile düşünemiyoruz biz, bırakın uzun dönemi. Hemen ondan bir an önce ne sağlayabiliriz? Ona bakıyoruz.

Bugün bile aynı şeyler yapılıyor. Kent merkezinde hâlâ bozulan bir sürü yerler var yahut çevrelerde bozulan yerler var. Mesela buralarda bile başladı. İşte yol kenarında sıra evler olarak yapılmış şeyler. Bir bakıyorsunuz birisinden bir şey veriyor,..... Bir yerde birisi mesela bir kuaför dükkânı açıyor. Ondan sonra bakıyorlar, hemen burada iş oluyor filan, kuaförün yanına bir tane pastane geliyor. Şimdi işte çok moda simit sarayları geliyor. O gelince banka diyor ki, millette para var, bir şube de biz açalım. Bir bakıyorsunuz banka, o banka gelince öteki banka hemen onlar geliyor filan. Yani böylece bir virüs bulaştığı anda şeyler gidiyor. Yine mesela bunu burada yapacağımıza, o kuaförü orada açacağına gidip de köşede başka bir yerde, ne bileyim ben bir başka çarşı yeri yapsak da orada açsalar belki böyle şeyler olmayacak, ama bunu.... önleyemiyoruz Türkiye’de. Bunlar benim tanıdığı olduğum şeyler, daha ziyade böyle yıkımlar kamu binalarında daha çok. Meselaçok kolay elden çıkarılışı; İstasyon Meydanı’nın alt geçitlerle filan yok edilişi, yine oranın kamuya ait olmasından ve de bir belediye başkanının keyfi davranışlarından filan olan şeyler bunlar yani. Onu bir yerde daha demiştik. Bir Başkent Yasası mesela büyük batı ülkelerinde olduğunu biliyoruz. Herhalde bir Başkent dokunulmaz diyelim, gerçi Türkiye’de her şey, anayasalara da dokunuluyor artık. Dokunulmaz bir Başkent Yasası gibi bir şeyler olsaymış, bazı şeyler kurallar altına alınsaymış. Hiçbir şeyin normu yok, her an değişebiliyor Geçen defa da konuştuk galiba, mesela dün burada gördüm, çok da komik isimleri oluyor , onları. “Büyükşehir Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı” diye bir yer.. Numarataj çalışmaları yapılıyor. Vay be diyorsunuz nedir bu? Almışlar plakaları... Onu geçen defa söyledimse ikinci baskı olacak, ama 2432. cadde diyor. Sokak dese biraz daha aklım alacak da, 2432 tane cadde –geçen gün konuştuksak bağışlayın- Türkiye’de bile olmayabilir 2432 tane cadde, bırakın Ankara’yı. Şimdi onlarda mesela tamamen böyle bir keyfilik. Bu numaralarla biliyorsunuz, numarayla Türkiye’de şey etmek çok zor zaten Ankara’da. Bir

yerde bir numaralı cadde sokak adı verildiyse, onu bulmanız mümkün değil. Tesadüfen orada oturan birisine rastlarsanız, ya da bir bakkal, iki-üç tane etrafındaki numarayı biliyorsa öyle gidersiniz.

"Kentsel Hafıza- Sokak İsimleri"

Bir de, şeyler var yine, isim değişiklikleri caddelerde sokaklarda. İktidarlara bağlı. İktidarın güdümünde giden belediyelere bağlı olarak birtakım isimler geliyor, ondan sonra geçiyor. Yani o isimlerle o kadar oynayacağınız, oraya vereceğiniz o yeni ismi, bir sürü yer açıyorsunuz, gidin orada yeni bir -mesela Yaşamkent diye bir yer var, işte burası var- 2432. cadde deme de, bilmem kim sokağı de, caddesi de, filan de....

Başka aklıma gelen şeyler, mesela yine onu konuştuk mu bilmiyorum. Bu Altındağ Belediye Başkanlığı binası, bir de şeyin yok edilmesi, o Esenpark denilen o bölümün. Samanpazarı'nın o bölümünün ...yok edilmesi var; tamamen parkın ve meydanın ortadan kaldırılışı.

Geçen gün şeyin önünden geçiyordum, onun binası iyi ki duruyor bari dedim. Hıfzısıhha binası vardır. Onun da tabii eklemeleri var bir sürü de, o eski ilk yapılan bina, o orijinal üstündeki o kabartmasıyla duruyor yani. Gözümle gördüm, çok sevindim, bu duruyormuş diye.

Evet, benim aklıma gelenler, yani Ankara'daki olaylar ya da örnekleyebileceğim bazı şeyler böyle. Bahçelievler'in yok edilişi var. Bahçelievler zaten 1945'lerde filan bir kooperatifle, sanıyorum 40'lara doğru, 39'da filan kurulan bir kooperatifle olan bir yer, oluşturulan bir yer. Şimdi Bahçelievler'e Bahçelievler demek için, eski Bahçelievler'i bilenlerin demesi için, çok tanık gerekiyor. Yani Bahçelievler'in 10'da 9'u bir kere binaları mutlaka irileştirilmiş ve de çarşılaştırılmış, rantlaştırılmış bir yer yani. Bahçelievler tümüyle böyle bir yer değildi oysa. Keza o Emek Mahallesi'ne de sirayet etti, o da baştan kuruluşunda daha farklı amaçlarla kurulmuş bir yerdi, şimdi orası da öyle.

Yani merkez devamlı rant getiriyor. Rant getirdiği için de binalar yıkılıyor, yapılıyor. Binalar yıkılıp yapıldığında çukurlar kazılıp, kablolar, kanalizasyonlar genişletilmeye çalışılıyor, elektrikler üstten geçerse alta, alttan geçerse yukarı alınmaya çalışılıyor, devamlı bir şey var. Ben hep onu diyorum. Ben kendimi bildim bileli, yani kendimi bildim bileli dediğim 1948-49'dan sonra kendimi bildim bileli diyebilirim, hep Ankara kazılıyor. Her zaman bir sokak kazılı, her

zaman Ankara'nın sokaklarında yağmur çamur eksik olmaz ve çukur eksik olmaz.

"Tunalı'da Dere Akıyordu"

Evet, Tunalı'da daha önce, işte biliyorsunuz oralardan dere filan geçiyor. Sevda Cenap'ın ailesi. Onların atalarının diyelim, ağabeylerinin, kardeşlerinin, annelerinin filan oralarda bağları var. Yani Kavaklıdere'de orada bağ olduğu zamanı ben çok iyi hatırlamıyorum, ama zaten evimize uzak olduğu için gittiğimiz bir yer değildi, ama o yıllarda orada bir şeyler var. Mesela su deposu diye bir yer vardı Çağdaş Sanatlar'ın olduğu yerde. Sonra o Polonya Büyükelçiliği'yle Kuğulu Park'ın arasından o geçen yol, o zaman öyle bir yol yoktu. O yol sonra geçti, Polonya Elçiliği'nden alındı.

İşte...., Tunalı Hilmi Caddesi çok daha basit, kendi halinde bir caddeyken, şimdi ne hallere dönüştü biliyorsunuz. O Sheraton, Hilton otelleri ve Karum İş Merkezi'nin gelmesi. Şimdi bir tane daha yapılıyor, durmuş durumda.Sağ tarafta, İran Caddesi'nin... O neye dönüşecek bilmiyorum. Orası bağ evi gibi bir yerdi. Parkın bitişiği.

"Kent'in Tüketimi"

Bir yandan tabii bunlar olurken, bir yandan da hep dediğim gibi, biz bir an önce tüketmeden yana bir toplum olduğumuz için, bazı şeylerin de modası çok çabuk geçiyor. Yani şimdi mesela bu AVM denilen yerler işte, Türkiye'de bilmiyorum herhalde 30 yıldan geriye gitmez. Şimdi bunların çoğu kalktı, rafa kalktı mesela. Atakule bitti, yerinene yapılacak bilmiyorum, ama bir şey yapılacak, yani o bitti. Karum denilen yer öyle. Şimdi bu şeyler biraz canlı görünüyor, ama yenileri çıktığında mutlaka pabuçları dama atılacaktır. Cepa, Kentpark, şimdi onlar daha sonra olduğu için, mesela Cepa ve Kentpark ben otobüslerle gelip gittiğim için biliyorum, Armada'dan daha çok insan topluyor şimdi o ikisi, daha yeni. Bizim burada bir tane Gordion diye bir yer var, keza o da. Mesela Armada'da çok insan inmiyor otobüslerden, yahut oradan çok kişi binmiyor, oralara daha az adam gidiyor. Öbürlerine daha çok gidiyor. Ben tabii buraları biliyorum, daha başka, uzaklarda da bir sürü şeyler var. Bu ranta kurban edilen yerlerden bir tanesi de, önemli biri de Türkiye Büyük Millet Meclisi lojmanlarıdır. Yani Oran'daki o lojmanların önce milletvekillerine diye yapılıp, onan sonra milletvekillerine yetmez hale getirilip, işte onlarda da kim bilir ne türlü önde gelme kurallarının işleyerek milletin içine girdiği birtakım

yerler yapıldı. Onu devlet yaptı, ondan sonra bütün bu lojmanları yıktı ve şimdi orayı gördüğünüzo acayip binalara dönüştürdü..